

KRACHTIG VOOR DE KLAS

Bazalt Groep vergroot effectiviteit van leerkrachten en teams

Goed onderwijs begint bij deskundige leraren die het maximale uit hun leerlingen weten te halen. Bazalt Groep helpt daarbij en ondersteunt scholen en leraren met programma's gericht op bewezen effectief onderwijs. Het dienstenpakket is verdeeld over zeven thema's. Een daarvan is 'Krachtig voor de klas'.

TEKST MARTIN VAN ROOIJ

FOTOGRAFIE AANGELEVERD EN SHUTTERSTOCK

Bazalt Groep werkt met kinderen en leerlingen vanaf de kinderopvang tot het mbo en af en toe hbo. Zij vindt groei in leren belangrijker dan het behalen van een bepaald niveau. Peter Pijl, accountmanager bij Bazalt Groep en voorheen werkzaam als leraar in het primair onderwijs, gz-psycholoog en onderwijsadviseur, verwoordt het als volgt: "In iedere klas ontwikkelen sommige leerlingen zich sneller dan andere. Dat is een gegeven, hoezeer leraren ook hun best doen om ieder kind dezelfde kansen te bieden met onderwijs op maat. Wij zorgen er samen met de leraren voor dat iedere leerling per jaar op zijn eigen

niveau een leerjaar vooruitgaat ten opzichte van zichzelf en wij rusten leraren uit om dat te faciliteren, met trainingen, tools en coaching. Tot slot: we vinden het belangrijk dat de verbeteringen in de leerprocessen duurzaam zijn."

NIET HARDER WERKEN

De missie van Bazalt Groep is scholen te helpen, zodat alle kinderen in gelijke mate profiteren van het onderwijs dat wordt aangeboden. "Onze adviseurs en trainers zijn ervan overtuigd dat ook de leerling bij wie het leren anders verloopt, op zijn eigen niveau per jaar een jaar vooruit kan gaan. Dat gebeurt nu vaak niet en dat is jammer", aldus Tamara Kamman, onderwijsadviseur bij Bazalt Groep. "Als kinderen maar matig progressie boeken, zoeken leraren het soms in harder werken, bijvoorbeeld door het geven van bijles of meer instructie aan de betreffende leerlingen. Dat werkt matig, weten we, en dat heeft te maken met de grote diversiteit tussen de leerlingen. De kunst is niet zélf harder te gaan lesgeven, maar de léérlingen harder te laten leren. Dat kan alleen als alle leerlingen in een groep actief én betrokken zijn op hun leerdoelen."

“Niet zélf harder gaan lesgeven, maar de léérlingen harder laten leren.”

VEILIG KLIMAAT

Leren begint bij een veilig klimaat. Peter: “Als je je niet veilig voelt, ga je fouten maken vermijden, bijvoorbeeld door je mond te houden in plaats van vragen te stellen. En fouten maken is juist nodig om te kunnen leren.” Tamara: “Het is belangrijk dat we van ieder kind hoge verwachtingen hebben – en kinderen ook van zichzelf – en dat alle kinderen het gevoel hebben dat ze grip hebben op hun leerproces. Onze trainingen zorgen ervoor dat alle leerlingen in een groep leren van elkaar, ondanks de onderlinge niveaoverschillen, op een manier die *alle* leerlingen wat brengt. We zetten doelbewust en effectief leerlingen van verschillende niveaus bij elkaar. Het rendement van groeperen in niveau groepen blijkt laag, zo blijkt uit onderzoek, en leerlingen van alle niveaus profiteren daar onvoldoende van. We willen de kansengelijkheid bevorderen, waarmee ook het plezier in leren toeneemt en de trots op de eigen groei.”

IEDER JAAR EEN LEERJAAR GROEI

De dienstverlening van Bazalt Groep is onderverdeeld in zeven thema's (zie kader). Deze thema's omvatten trainingen, opleidingen en bijbehorende uitgaves gericht op schoolleiders en leraren, maar ook het bevorderen van kansengelijkheid, en leerlingonderzoeken naar bijvoorbeeld hoogbegaafdheid en dyslexiezorg. Gezamenlijk hebben ze als doel om leerlingen te bieden waar ze recht op hebben: ieder jaar een leerjaar groei ten opzichte van zichzelf. Juist de combinatie van verschillende trainingen en de brede aanwezige kennis helpt dit doel te bereiken.

Een van de instrumenten die daarvoor in stelling worden gebracht is 'Kagan Coöperatief Leren'. Tamara: “Vroeger stonden leraren voor de klas veel te praten en dienden leerlingen te luisteren. Op een gegeven moment stelde de leraar een vraag en mocht één kind het (liefst gewenste) antwoord geven. Dat heeft weinig nut. Het kind dat zijn vinger opstak, wist het antwoord waarschijnlijk al voor de les begon en leert dus op dat moment niet zoveel. De leerlingen die nog wat kunnen leren, komen niet aan het woord en dus niet tot leren. Bovendien dreigt het gevaar dat kinderen die het antwoord niet of niet helemaal weten het gevoel krijgen dat ze niet zo slim zijn als de rest en geen vragen meer durven stellen. Vingers opsteken is de minst effectieve manier om lesstof te verwerken. Daarom geeft onze methodiek voor Coöperatief Leren allerlei variaties op vingers opsteken.”

“Kinderen leren niet van de instructie, maar van het oefenen erna.”

Tamara Kamman, onderwijsadviseur bij Bazalt Groep.

Peter herinnert zich een recent gesprek op een school in de provincie Groningen waar Bazalt Groep een project ‘Aanpak Basisvaardigheden’ gaat uitrollen. “Leraren vertelden dat de diversiteit onder de kinderen groot was en dat ze zoveel verschillende uitleg moesten geven dat ze vastliepen. Dat horen we veel. We hebben

daar een oplossing voor! Het probleem zit hem in ons beeld van de instructie. Je zou kunnen zeggen dat het effect van instructie als ‘uitleg’ wordt overschat. Veel leerkrachten denken (en zijn zo opgeleid) dat leerlingen de opdracht na de instructie moeten snappen en daarna aan de slag kunnen. Hebben de kinderen de instructie niet begrepen, dan leggen ze het opnieuw uit. Meer van hetzelfde: dat werkt

meestal niet. Bovendien: leerlingen *leren* het niet in de instructiefase. Je leert pas door zelf met de lesstof aan de slag te gaan. ‘Begeleiding Inoefening’ helpt leerlingen om goed te snappen wat zij straks gaan oefenen. ‘Controle van Begrip’ helpt de leraren hierbij. Als je de lesstof al snapte na de instructie, hoefde je immers niet meer te oefenen. Met andere woorden: leerlingen moeten na de instructie snappen hoe ze te werk moeten gaan, maar ze hoeven de stof *zélf* dan nog niet te snappen. Dat gebeurt tijdens het oefenen.” Tamara: “Als we in het brein van de leerlingen konden kijken, zagen we bovendien dat ze allemaal wat anders erbij leren! In onze trainingen verschuift de differentiatie van de instructiefase naar de oefenfase en ontstaat effectiever leren. Leraren

Peter Pijl, accountmanager bij Bazalt Groep

denken soms: ik heb het nou een paar keer uitgelegd, waarom snapt hij het nou nog niet? Nou, omdat het leren pas na de instructie gebeurt.”

GEFUNDEERD MATERIAAL

Alle aanpakken en interventies die Bazalt Groep in de loop der jaren heeft ontwikkeld, zijn gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek. Peter: “Leerlingen die weten waar ze staan, wat de volgende stap is die ze moeten zetten en wat ze moeten doen om daar te komen, leren drie keer zo snel als leerlingen die geen idee

hebben waar ze zich bevinden in het leerproces. Dat weten we uit dertig jaar onderzoek. We weten bijvoorbeeld ook dat doubleren zelden het gewenste effect heeft, namelijk een achterstand in ontwikkeling inlopen. Van doubleren ga je niet voor- maar achteruit! Ook dat is gebleken uit onderzoek. Moet je dan nooit een leerling laten doubleren? Nee, dat is een foute constatering. Deze wetenschappelijke bevindingen hebben betrekking op grote populaties en trends en in specifieke gevallen kan doubleren wel degelijk een oplossing zijn. Kortom: het is verstandig gebruik te maken van wetenschappelijke inzichten, maar blijf kritisch nadenken.” Nog zo’n misvatting, aldus Tamara, is dat leerlingen in kleine klassen beter tot leren komen. “Kleinere groepen hebben alleen een positief effect op het leren als je in de tijd die vrij kan komen andere dingen gaat doen. Meer van dezelfde instructie heeft geen zin. Die werkte de eerste keer al niet, dus waarom zou je hem dan herhalen? Je moet het dan over een andere boeg gooien. Wij reiken daar de gereedschappen voor aan.”

MINDER (ERVAREN) WERKDRIK

Meer resultaat tegen een lagere inspanning: het klinkt haast te mooi om waar te zijn. Tamara: “Ik durf de stelling wel aan dat Kagan Coöperatief Leren helpt de werkdruk die veel leerkrachten ervaren te verlagen. Al was het maar omdat je, als je deze systematiek volgt, niet meer de enige informatiebron in de klas bent. Het wordt een verantwoordelijkheid van de hele klas om doelen te behalen. Als je bijvoorbeeld werkt met de structuur van Tweetal Coach verwerken kinderen het werkblad in tweetallen. Om de beurt beantwoorden ze de vragen. Als de een antwoord geeft, is de ander de coach. Daarna draai je de rollen om. Dat werkt uiteraard niet als je twee zwakke leerlingen bij elkaar zet, maar

De systematiek van Kagan Coöperatief Leren helpt om de werkdruk van leerkrachten te verlagen.

juist heel goed als er sprake is van enig niveauverschil. De zwakke leerling leert van de sterke leerling hoe je komt tot de oplossing, waarna die zwakke leerling dat gedrag kopieert bij de beantwoording van de volgende vraag. Die sterke leerling leert op zijn beurt af te stemmen op een gesprekspartner die anders denkt of nog niet op hetzelfde niveau is. Dat kan later in werksituaties heel goed van pas komen. Bijkomend voordeel voor de leraar is dat je de leerlingen hardop hoort oefenen en leren en daar rekening mee kunt houden in het vervolg van de leerprocessen (formatief evalueren).”

COLLECTIVE TEACHER EFFICACY

Als een bestuur van een stichting besluit Bazalt Groep in te schakelen is het raadzaam de schooldirecties en de teams daarin mee te nemen, aldus Peter. “Je wilt voorkomen dat de inzet van Bazalt Groep door leraren wordt opgevat als een brevet van onvermogen. Ons advies is dus: neem ze mee in je visie, leg uit hoe je samen met hen wilt werken aan effectieve scholen en grip op de kwaliteit van het onderwijs, en vraag ze welke accenten ze zelf als *team* zouden willen zetten.” Tamara: “Als dat lukt en je een heel team in beweging krijgt, heb je echt goud in handen. Als alle teamleden dezelfde visie aanhangen en hanteren, dan heeft dat een enorm positief effect op het leren. Dit heet in de literatuur ‘collective teacher efficacy’ ofwel ‘het gezamenlijke geloof van een schoolteam dat ze de leerprocessen van alle leerlingen kunnen vooruitstuwen door goed onderwijs te geven’. Is iedere leraar overtuigd van het belang en zet iedere leraar alles op alles om van daaruit zelf te leren in zijn of haar praktijk, dan neemt het leren van de *leerlingen* met maar liefst bijna een factor vier toe.”

“Als je een heel team in beweging krijgt, heb je goud in handen.”

Iedere school is gebaat bij effectievere lessen en leerprocessen, vindt Tamara. “Dus niet alleen scholen waarvan de onderwijsresultaten achterblijven of scholen waar de leerkrachten de werkdruk niet meer aankunnen. Ook scholen die goed presteren. Niet alleen kinderen hebben recht om te groeien. Leerkrachten dus ook, elk schooljaar, en nascholing zorgt ervoor dat je als leerkracht groeit in je vak en plezier houdt in je werk.” Peter: “We worden juist relatief vaak ingeschakeld door scholen met hoge niveaus, want dat zijn scholen met leergierige, ambitieuze teams die zich blijvend oriënteren op wat werkt.” Niet iedere leerkracht is

Vraag het team welke accenten ze zelf als *team* zouden willen zetten.

meteen overtuigd van het nut van instrumenten zoals Kagan Coöperatief Leren, weet Tamara. “Soms hebben leraren aanvankelijk een houding van eerst zien, dan geloven. Daar schrikken we niet van, het is herkenbaar en begrijpelijk gedrag. Onze coaches gaan dan niet hun best doen om die leerkrachten te overtuigen, maar gewoon met ze aan het werk. Op een gegeven moment ervaren leraren vanzelf dat bepaalde interventies niet werken en waarom niet, en wat het effect is als je het op een andere manier aanpakt. Onze systematiek werkt. Anders was onze klanttevredenheid niet zo hoog.”

BAZALT GROEP: ZEVEN THEMA'S

Bazalt Groep heeft zich verbonden aan (en is franchisepartner van) drie onderzoeksrichtingen: Leren zichtbaar maken van John Hattie (hoe werkt leren), Kagan coöperatief leren (hoe werkt leren in groepen) en Marzano research (wat werkt er in scholen). De diensten en uitgaven van Bazalt Groep zijn gegroepeerd in zeven thema's, waarmee we de aard van de diensten aanduiden. Alle diensten leveren ieder, maar met name in combinatie, hun bijdrage aan de genoemde doelen:

- Als leren anders gaat
- Een stimulerende start
- Een zee aan kansen
- Krachtig voor de klas
- Leidinggeven met impact
- Het leren optimaliseren
- Stevig in hun schoenen

Meer informatie op www.bazaltgroep.nl.